



**Crna Gora**  
**AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE**

**Broj: 02 – 387/3**  
**Podgorica, 04.04.2022. godine**

Na osnovu člana 40 Zakona o elektronskim medijima („Sl. list Crne Gore“, br. 46/10, 40/11, 53/11, 06/13, 55/16, 92/17 i 82/20) i člana 18 i 102 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), postupajući po službenoj dužnosti, direktor Agencije za elektronske medije donosi

**RJEŠENJE**

1. Obustavlja se postupak pokrenut po službenoj dužnosti protiv privrednog društva „Nova M“ d.o.o. Podgorica, emitera opšteg televizijskog programa „TV Nova M“, u predmetu utvrđivanja odgovornosti za kršenje člana 25 st. 2 i 3 Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima („Sl. list Crne Gore“, br. 35/11, 7/16 i 8/19).
2. Protiv ovog rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.
3. Ovo rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije za elektronske medije [www.aemcg.org](http://www.aemcg.org).
4. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

**Obrazloženje**

Na osnovu redovnog monitoringa, Agencija za elektronske medije (u daljem tekstu: Agencija) je konstatovala da je privredno društvo „Nova M“, D.O.O., iz Podgorice (emiter), u okviru opšteg televizijskog programa „TV Nova M“, dana 15.03.2022. godine, u terminu od 22:00:00 do 23:49:20 sati (1 sat 49 minuta), emitovale rijaliti programski sadržaj „Survivor“ (Nalaz Sektora za monitoring broj 05-387 od 15.03.2022. godine).

Imajući u vidu standarde vezane za zaštitu maloljetnika, Agencija je pokrenula postupak za utvrđivanje da li je došlo do kršenja člana 25 st. 2 i 3 Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima (u daljem tekstu: Pravilnik)

Saglasno nadležnostima ustanovljenim članom 138 Zakona o elektronskim medijima (u daljem tekstu: Zakon) i članom 112 Zakona o upravnom postupku, a u cilju utvrđivanja da li je došlo do kršenja Pravilnika, Agencija je od emitera zatražila pisano izjašnjenje (akt br. 02-387/1 od 15.03.2022. godine).

Dana 21.03.2022. godine, emiter je dostavio pisano izjašnjenje (akt zaveden pod br. 02-387/2 od 21.03.2022. godine), u kom navodi da „politika 'Nova M' podrazumijeva striktno pridržavanje svih primjenjivih propisa i najviših programskih načela. U konkretnom slučaju, 'Survivor' predstavlja takmičarsko-zabavni show koji se emituje u više od 40 zemalja svijeta i ulazi u kategoriju najuspješnijih televizijskih emisija u zadnjih 20 godina. Urednički su željeli najuspješniji svjetski televizijski show, u kojem učestvuju nekoliko državljana Crne Gore, predstaviti domaćoj publici. Radi se o visoko produkcijskim emisijama koje se snimaju u Dominikanskoj Republici, te urednički predstavljaju osvježanje u televizijskom etru, odnosno programski sadržaj visokog kvaliteta, koji doprinosi raznovrsnosti sadržaja dostupnih crnogorskim gledaocima.“

Emiter posebno naglašava da se „produkcija sadržaja ... pažljivo prilagođava svim primjenjivim propisima u državama regiona gdje se programski sadržaj simultano prikazuje na određenim kanalima (pored Crne Gore, Srbija, Bosna i Hercegovina i Hrvatska), kako sa produkcijske, tako i sa uredničke strane. ... posebno je važno istaći pažljivu uredničku kontrolu nad proizvodnjom sadržaja koja omogućuje prikladnost prikazivanja istog u terminu od 22h, kao i činjenicu da gledaoci u Crnoj Gori zaslužuju ravnopravno sa drugim zemljama u regiji pratiti takmičenje timova, u kojima se između ostaloga takmiče i pojedinci iz Crne Gore.“

Po mišljenju emitera „prema programskoj opredijeljenosti, 'Survivor' ne predstavlja rijaliti programski sadržaj, niti se legitimno može klasifikovati kao takav prema Pravilniku, već emisiju koja širi pozitivan takmičarski sportski duh i uzajamno poštovanje učesnika, bilo da se radi o protivnicima ili članovima istog tima."

Nadalje, emiter smatra da je definicija „rijaliti programskog sadržaja“ iz Pravilnika „... veoma široko postavljena i ostavlja prostora različitim tumačenjima, u odnosu na cilj propisa; serije ili filmovi se takođe odvijaju u određenom okruženju i ispituju ponašanje učesnika, sportisti na utakmicama rješavaju određene zadate životne probleme u vještački stvorenom okruženju; čak i vijesti ili talk show programi bi se mogli podvesti pod citiranu definiciju. Priroda rijalitija se ne može mehanički vezati za apstraktnu normu kao takvu, već je regulator dužan imati u vidu cjelokupni kontekst i konkretni sadržaj pojedine emisije."

Emiter ističe da je „Survivor ... takmičarski-zabavni show koji se radi prema definisanoj strukturi i unaprijed pripremljenom i detaljno osmišljenom scenariju. Svi elementi takmičenja, odnosno zabavni dio emisije, ne sadrže bilo koji aspekt koji bi bio sporan prema čl. 24. ili 25. Pravilnika, odnosno koji bi podrazumijevao: (i) nasilje bilo koje vrste; (ii) prikazivanje seksualnosti ili erotike; (iii) zastrašujuće scene; (iv) pušenje ili zloupotrebu droga ili alkohola; (v) naročitu usmjerenost ili pozitivan stav prema opasnom ponašanju; (vi) diskriminatorno postupanje; ili (vii) nepristojno ponašanje, naročito kao akt agresije. Dakle, u pogledu sadržaja koji nije namijenjen maloljetnicima, ne bi bilo opravdano 'Survivor' označiti ni Grafičkom oznakom 16, a ne 18, odnosno emisija ne sadrži sadržaje koji nisu podesni za maloljetnike navedenog uzrasta."

Nadalje, emiter naglašava da „... programskim usmjerenjem 'Survivor' promoviše zdrav život i fizičku formu, boravak u prirodi, učenje o egzotičnim destinacijama, suočavanje sa izazovima, timski duh, saradnju i fer sportsko nadmetanje, odnosno regionalnu saradnju i konstruktivno takmičenje. Svi učesnici u 'Survivor'-u su reprezentativna lica, ostvarena u svojim oblastima djelovanja. Prema strukturi i prirodi sadržaja, 'Survivor' se ne razlikuje u većoj mjeri od kulinarskih ili muzičkih emisija poput 'Tvoje lice zvuči poznato', 'Ženim sina', 'Masterchef' itd."

Posebno je ukazano da „Svakog dana u svakoj epizodi, najveći element je takmičarska igra u kojoj imamo pobjednika. Ukoliko takmičarska emisija bude emitovana znatno nakon emitovanja u drugim zemljama (koja je inače veoma brzo praćena objavom i komentarima u online okruženju), gledaoci Crne Gore će unaprijed znati rezultat i neće im biti interesantno da prate emisije i svoje sunarodnike koji se nadmeću za nagradu u danas najvećem takmičarskom show-u u regionu."

Ističe se da je „težište ... stavljeno na takmičenje, tako da je 70% emisije zasnovano na takmičenju kandidata dva tima i/ili individualnom takmičenju uključenih pojedinaca", kao i da se "Učesnici 'Survivor'-a ... ne nalaze stalno u kadru video kamere i u zoni mikrofona, već je to scenaristički postavljeno. Emisija je koncipirana kao sportska emisija, kao što su nekada bile 'Igre bez granica' ili bilo koji sportski događaj gdje se takmiče suparničke ekipe."

Takođe se ističe da „boravak učesnika, te njihova svakodnevnica na ostrvu se ni u jednom trenutku ne prikazuje uživo u televizijskom programu, a prikazani sadržaj je unaprijed snimljen i montiran materijal koji prolazi uredničku kontrolu, i po potrebi korekciju prije emitovanja svake epizode, u skladu sa strogim programskim zahtjevima nosioca licence. Napomene radi, ugovori sa takmičarima strogo zabranjuju verbalne ili bilo kakve druge napade kojima se ugrožava zdravlje, sigurnost ili ličnost drugih učesnika, radnje škodljive sopstvenom zdravlju ili tjelesnom integritetu, kao i bilo kakve radnje ili izjave protivne opštoj etici, običajima i kodeksu ponašanja, pri čemu protivno postupanje može dovesti do diskvalifikacije i trenutne eliminacije iz takmičenja. Isto tako, striktni zahtjevi nosioca licence i kontrola samog nosioca licence nad produkcijom znači da bi bilo kakvo postupanje protivno standardima moglo dovesti do gubitka licence i prekida prikazivanja programa, što bi prouzrokovalo nenadoknadivu štetu za emitere."

Emiter je mišljenja da „'Survivor' ne spada u gore navedenu definiciju i ne može biti kategoriziran kao rijaliti. Navedeni programski sadržaj, s obzirom na prirodu i strukturu programa, te unaprijed predviđeni scenario i uredničku kontrolu, najstriktnijim mogućim tumačenjem eventualno bi bilo moguće klasifikovati kao pseudorijaliti, i kao takav takav smatramo ne postoji niti jedan legitiman razlog za emitovanje kasnije od 22h, sa oznakom godina od (najviše) 16, a imajući u vidu da se konkretni takmičarski-zabavan televizijski format, u ovom slučaju 'Survivor', snima prema striktno osmišljenom scenariju, montira, te prolazi striktnu i višestruku kontrolu prije emitovanja, nema nepredviđenih situacija, problematičnih dijaloga, vulgarnosti i neprimjerenog ponašanja, te nijedan element predviđen čl. 24 ili 25. Pravilnika."



Pored navedenog, emiter je istakao i da „U proizvodnju takmičarsko-zabavnog show-a 'Survivor' su učinjene visoke investicije kako bi se ponudio kvalitetan sadržaj visoke produkcije gledaocima u Crnoj Gori i regionu, koji ne obuhvataju samo najviše tehničke i produkcijske standarde, već i troškove licence, putovanja učesnika, organizacije takmičenja, regionalne reprezentativnosti, itd. Show je produkcijski izuzetno visokog kvaliteta, te smatramo da sa takvim sadržajem podižemo nivo i raznovrsnost dostupnog televizijskog programa na teritoriji Crne Gore, uz promovisanje pozitivnih vrijednosti i striktnu kontrolu sadržaja. U tom pogledu, prima facie je očigledno da se 'Survivor' ne može tretirati na isti način kao niskobudžetni rijaliti koji se emituje uživo, sa naglaskom na skandaloznim situacijama, šokiranju gledalaca ili govoru mržnje.”

Emiter je takođe istakao da bi „promjena termina emitovanja ... neopravdano naškodila ne samo pozitivnim interesima crnogorskih gledalaca, već i vrijednosti investicije, odnosno održivosti sličnih ulaganja Nova M u budućnosti. Shodno navedenom, očekujemo da će AEM uzeti u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, sadržaj i kvalitet konkretnog programskog sadržaja, te utvrditi da je neosnovana klasifikacija 'Survivor'- a kao rijalitija koji zahtjeva starosnu oznaku 18.”

Istaknuto je i da se „'Survivor' emituje u ostalim zemljama regiona u sljedećim terminima: u Hrvatskoj u 22:15h, u Bosni i Hercegovini u 22:15h, te u Srbiji u 21:30h. Ne postoji ni jedan razuman razlog zbog kojeg bi građani Crne Gore imali priliku posljednji u regionu ispratiti predmetno takmičenje.”

Takođe su ukazali da „Ukoliko i zanemarimo sam region (i emitovanje od strane povezanih lica Nova M), prema informacijama dostupnim Nova M, u Češkoj Republici se Survivor emituje u terminu od 20.20h, U Bugarskoj u 21 h, u Rumuniji u 20h. U Slovačkoj, Poljskoj, Mađarskoj, Hrvatskoj, Grčkoj i Njemačkoj, konkretni program je klasifikovan kao 12+, a u Sjedinjenim Američkim Državama i Australiji kao PG, i u svim ovim državama se emituje u terminima između 19.30h i 22.10h. Dakle, postoji konzistentna međunarodna praksa određenog tretmana konkretnog televizijskog formata kao neškodljivog, odnosno prihvatljivog maloljetnicima starijim od 12 godina, što bi s obzirom na striktnu uslove licence moralo da bude bitna činjenica u procjeni AEM-a. Evidentno je da širom Evrope, 'Survivor' ne predstavlja programski sadržaj za koji medijski regulatori smatraju da je osjetljivim populacijama potrebna posebna zaštita.”

Emiter je posebno naglasio da su „s obzirom na jasno iskazanu konstruktivnost Nova M i striktno pridržavanje svih propisa i stavova regulatora, ... isključivo obazrivosti radi promijenili termin emitovanja konkretne emisije na 23.00 sata, do konačne odluke AEM u predmetnom postupku. Međutim, s obzirom na navedenu argumentaciju i negativni uticaj kasnijeg termina na naše gledaoce i povraćaj investicija, molimo nadležni organ da što prije odluči u predmetnom postupku, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja, a što bi bilo u potpunosti u skladu sa najvišim standardima legitimne slobode izražavanja, profesionalizmom uravnoteženim razvojem medijskih usluga u Crnoj Gori i promocijom pozitivnih vrijednosti. Jednostavno ne postoji opravdan razlog ograničavanja pružanja medijske usluge i slobode medija u konkretnom slučaju.”

Nakon detaljnog uvida u spise predmeta i razmatranja svih prikupljenih informacija, može se konstatovati sljedeće:

1. Emiter je dana 15.03.2022. godine, u terminu od 22:00:00 do 23:49:20 sati (1 sat i 49 minuta), emitovao rijaliti programski sadržaj "Survivor".
2. Na samom početku programskog sadržaja, emitovano je grafičko obavještenje: „Program koji slijedi nije primjeren za maloljetnike mlađe od 16 godina”. Tokom cjelokupnog trajanja programa, kao i prilikom najave naredne epizode sa terminom emitovanja, u gornjem lijevom uglu ekrana bila je istaknuta grafička oznaka 16.
3. Rijaliti programski sadržaj „Survivor” u cilju zabave prikazuje događaje vezane za vještački stvorenu zajednicu ljudi na ograničenom fizičkom prostoru (ostrvo u Dominikanskoj Republici). Programski sadržaj prikazuje situacije u kojima se učesnici takmiče u unaprijed predviđenim konkretnim okolnostima, izazovima, koje podrazumijevaju testiranje fizičkih i/ili mentalnih sposobnosti. Programski sadržaj podrazumijeva takmičenje 20 učesnika, tokom određenog vremenskog perioda, na kraju kojeg pobjednik dobija novčanu nagradu.
4. Članom 4 stav 1 tačka o) Pravilnika o programskim standardima rijaliti programski sadržaj je definisan kao sadržaj koji pretežno u cilju zabave prikazuje, u prirodnom ili vještački stvorenom okruženju (npr. vještački stvorena zajednica ljudi na ograničenom fizičkom prostoru), na koji način se jedan ili više učesnika ponaša u unaprijed predviđenim, spontano

ili na drugi način nastalim konkretnim životnim situacijama (npr. suživot u određenoj zajednici ljudi, međusobna komunikacija, rad, dokolica, rješavanje određenih zadatah ili nepredviđenih konkretnih životnih problema i sl.) u određenom vremenskom periodu, a u kojem učesnici, po pravilu, učestvuju radi pribavljanja određene imovinske ili neimovinske koristi.

5. Članom 25 stav 2 Pravilnika o programskim standardima je propisano da se rijaliti programski sadržaji, najave njihovog emitovanja, kao i emisije u kojima se prikazuju pregledi dešavanja u tim sadržajima, označavaju sa oznakom 18. Nadalje, stavom 3 istog člana Pravilnika je propisano da se programski sadržaji sa oznakom 18 mogu emitovati isključivo u periodu od 23,00 do 06,00 časova.
6. Ne dovodeći u pitanje da je programski sadržaj „Survivor“ koncipiran na način da obezbijedi realizaciju njegovih pozitivnih efekata („širi pozitivan takmičarski sportski duh i uzajamno poštovanje učesnika, bilo da se radi o protivnicima ili članovima istog tima....“), kao i povraćaj investivije u njegovu kompleksnu i zahtjevnu produkciju, nijesu opravdani navodi emitera da se ne radi o rijaliti programskom sadržaju. To što, po mišljenju emiter, „ne sadrže bilo koji aspekt koji bi bio sporan prema čl. 24. ili 25. Pravilnika“, proizvodi se uz „unaprijed predviđeni scenario i uredničku kontrolu“ i u drugim zemljama emituju u različitim (večernjim terminima) ne isključuju ga iz kategorije „rijaliti programskih sadržaja“, kako su definisani Pravilnikom.
7. Odredbe Pravilnika kojima su rijaliti programski sadržaji svrstani u kategoriju sadržaja koji se označavaju i raspoređuju kao neprimjereni za maloljetnike mlađe od 18 godina usvojene su 2016. godine i emiter je morao biti upoznat sa njima te, u odnosu na njih, planirati svoje investicione i programsko-produkcione planove, tj. mogućnost uključivanja predmetnog formata u programsku šemu u skladu sa Pravilnikom.
8. Uvažavajući činjenicu da je emiter promijenio termin emitovanja predmetnog programskog sadržaja (pomjerio njegovo emitovanje počev od 23,00 časa i označio ga sa oznakom 18), može se zaključiti da je emiter i bez izricanja upravno-nadzorne mjere otklonio razloge zbog kojih je pokrenut postupak za utvrđivanje odgovornosti.

Nakon sprovedenog postupka i uz uvažavanje svih relevantnih činjenica, direktor Agencije je, saglasno čl. 102 Zakona o upravnom postupku, donio odluku kao i dispozitivu ovog rješenja.

Ovo rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije za elektronske medije [www.aemcg.org](http://www.aemcg.org).

Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

#### **UPUTSTVO O PRAVNOM SREDSTVU**

Protiv ovog rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana njegovog dostavljanja.

Dostavljeno:

- Privredno društvo „Nova M“ d.o.o.
- Savjet Agencije za elektronske medije
- Arhiva

